

Sverige behöver en mer kreativ ekonomi

Svenska Dagbladet den 11 januari 2024

Sverige, liksom andra länder, står inför betydande utmaningar: klimat, integration, växande ekonomiska klyftor, en åldrande befolkning, artificiell intelligens och fortsatt automatisering är några exempel. Samtidigt som dessa utmaningar är betydande skapar de också förutsättningar för nya affärs-möjligheter och på sikt för ökad tillväxt och stigande välbefinnande.

För att dessa möjligheter ska realiseras krävs dock att ekonomins förändringsagenter – entreprenörerna – uppmuntras genom väl avvägda politiska åtgärder som på ett konsistent sätt skär genom flera områden. I boken "Unleashing Society's Innovative Capacity. An Integrated Policy Framework" (Springer, Open Access), som presenteras under torsdagen, föreslår vi en bred innovationsstrategi i form av ett innovationspolitiskt ramverk.

Fördelen med ett ramverk är att politiken kontinuerligt kan jämföras mot ett urval utfallsvariabler. Inom penning- och finanspolitiken handlar det om inflationstakt respektive budgetutfall och skuldsättningsnivå där avvikelser från bestämda målnivåer föranleder en omläggning av politiken. På motsvarande sätt skulle innovations-politiken kunna styras, även om det är ett mer komplext policyområde.

Innovationspolitiken handlar i dag till stor del om stöd till FoU, riskkapital och statens roll i samhällsviktiga och storskaliga projekt. Ofta finns ett storföretags- och produktperspektiv. Det är i sig inte fel men bör breddas till den växande tjänstesektorn. Att göra hela ekonomin mer kreativ borde vara innovationspolitikens huvuduppgift.

Innovationspolitiken bör vila på två pelare: dels insatser för att höja kunskapsnivån, dels åtgärder som stärker drivkrafterna att omvandla kunskap till samhällsnytta. Kunskapsinsatser (FoU och utbildning), som i dag är standardreceptet för att öka tillväxten, måste kombineras med en politik som leder till att kunskap omvandlas till samhällsnytta och innovationer. Det är här entreprenören kommer in i bilden.

I boken föreslår vi tio åtgärder som tillsammans kan utgöra ett sådant ramverk för innovationspolitiken. Fyra av dessa handlar om en politik för att stärka kunskapsbasen och resterande sex om åtgärder för att kunskapen ska kunna bidra till samhällsutvecklingen genom innovationer.

Bland de kunskapsstärkande åtgärderna föreslår vi till exempel att Sverige bör sätta upp mål för hur svenska grundskoleelever ska prestera i Pisa- och Timms-mätningarna. Förbättrade resultat i dessa mätningar har visat sig vara starkt förknippade med ökad tillväxt. Vidare anser vi att fördelningen av basmedel för universitetsforskning ska baseras på kvalitativa mål. Likaså bör forskningsbudgeten ha en långsiktig inriktning som omfattar mer än en mandatperiod. Mekanismer som uppmuntrar universiteten att tillämpa effektiva pedagogiska metoder för att främja entreprenörskap och innovation är ett ytterligare förslag.

När det gäller den kunskapsomvandlande politiken insatser föreslår vi att Regelrådet förstärks och ges mandat att stoppa eller återremittera regleringar när samhällsnyttan inte står i proportion till kostnader för företag och entreprenörer. Arbetsmarknadsrörlighet har en positiv effekt på innovation genom att stärka kunskapsnätverk och förbättra matchning. Ytterligare lättnader i nuvarande regelverk skulle därför vara positiva, särskilt om den trygghet som upparbetats vid tidigare anställningar görs portabel.

Andra förslag handlar om vikten av fungerande konkurrens, tillgång till en digital infrastruktur och data som offentlig sektor monopoliserar samt ett skattesystem som uppmuntrar till innovation och risktagande. Det risktagande som ett genuint entreprenörskap innebär bör belönas med rimliga skattesatser och möjlighet att växa genom en generös optionsbeskattning.

Slutligen bör vi bejaka framväxten av storstäder och regionala metropoler. Täta och stora kluster stimulerar utveckling av ny teknik och nya tjänster och de täta städerna erbjuder också det lägsta klimatavtrycket. Samtidigt kräver växande städer kräver en modern bostadspolitik och bättre kollektivtrafik.

De här principerna bör lyftas fram av den högsta politiska ledningen, gärna i form av en innovationsberedning med uppgift att vara pådrivare över hela fältet av policyområden.

Entreprenörskap anses i dag vara en avgörande förutsättning för tillväxt och välstånd. I flera länder – inte minst USA – har emellertid entreprenörskapet försvagats det senaste decenniet. Här ligger sannolikt en stor del av förklaringen till den låga produktivitetens utvecklingen sen finanskrisen. Entreprenörskapet fick en renässans i Sverige efter omfattande reformer under 1990- och 2000-talen. Utan fortsatta reformer kan denna utveckling brytas, särskilt som Sverige i dag konkurrerar med andra länder om att attrahera kompetens och företag.

En tydlig entreprenörskaps- och innovationsprofil på den ekonomiska politiken är den bästa investering en regering kan göra för fortsatt tillväxt och nya arbetstillfällen – dessa frågor förtjänar en betydligt mer framträdande plats i regeringens ekonomiska politik.

Pontus Braunerhjelm

Magnus Henrekson